

СТАНОВИЩЕ

на доц. д-р Андрей Иванов Нончев

за дисертационния труд на Ваня Колева Ганева на тема:

ДОМАШНОТО НАСИЛИЕ ВЪРХУ ЖЕНИ – ПОЛИТИКИ ЗА СОЦИАЛНА ЗАЩИТА

**за придобиване на образователна и научна степен „доктор”
по научна специалност „Социология“**

1. Съответствие с изискванията на нормативните актове за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

Дисертацията е разработена в съответствие с нормативните изисквания за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ и е преминала през регламентираните процедури на обсъждане, контрол и насочване към защита.

2. Обща характеристика на дисертационния труд

Дисертацията е с общ обем от 216 страници, от които 196с. основен текст. Съдържанието на дисертацията включва въведение, три глави, заключение, използвана литература (13с.) и три приложения (7с.).

Обоснована е актуалността на дисертационната тема и са дефинирани обекта, предмета, целта, задачите и основната докторска теза. Целта на дисертацията е „да се очертаят в теоретичен и емпиричен план съдържателните, структурни и функционални характеристики на политиките спрямо домашното насилие върху жени в България“ (с.5-6). Формулирани са и четири задачи, които конкретизират целта и насочват към съдържанието на трите глави на дисертацията, в които те се реализират. Коректно са представени изследователските методи и ограниченията на дисертационния труд.

Авторката демонстрира добро познаване на научната литература по темата като библиографията съдържа 203 източника (от тях 41 на английски и немски език и 35 на руски език), сред които са включени и 22 електронни издания/страници в интернет, както и 7 нормативни документа.

Авторефератът коректно отразява съдържанието и приносите на дисертационния труд.

Представен е списък от 8 авторски публикации, които са пряко свързани с темата на дисертацията (една от тях е на руски език). Публикациите на авторката са достатъчно

на брой, отговарят на професионалните стандарти за качество и са получили признание в критична академична среда.

3. Оценка на творческите постижения и получените научни и научно-приложни резултати

Цел на моето становище не е да се вглежда подробно във всички съдържателни аспекти на дисертационното изследване. Ще открия само най-важните пунктове, които ми дават аргументи за подкрепа на дисертационния труд:

Първо, в дисертацията се изследват систематично, в теоретичен и емпиричен план, многопластовите съдържателни, структурни и функционални характеристики на домашното насилие върху жените в България и на политиките за социална защита на жертвите. Прави впечатление теоретическата и методологическата ерудиция на дисертантката, която проблематизира домашното насилие в перспективите на различни обективистки (на социалната патология, на социалната дезорганизация, на структурния функционализъм) и субективистки (на ценностния конфликт, на етикирането и стигматизацията, на конструктивизма) подходи.

Второ, при анализа на домашното насилие като форма на девиантно поведение умело са привлечени методологически похвати от различни научни дисциплини (социология, социална психология, антропология, социална политика, право), които придават на дисертационното изследване интердисциплинарен, но не еkleктичен характер. Откроена е ролята на джендър-подхода при обяснението на домашното насилие върху жени и особено начина, по който се конструират социалните отношения между мъжете и жените. Анализирани са ролята на социализацията и социалния контрол за ограничаване на отклоняващото се поведение при различни форми на домашно насилие.

Трето, демонстрирано е много добро познаване на правната и институционална рамка на политиките в областта на противодействие и ограничаване на домашното насилие и социална защита. Анализират се ролята на различните заинтересовани страни (държавни и общински институции, както и НПО); механизмите на финансиране на политиките, програмите и проектите в тази област; съществуващите правно-институционални ограничения и финансови дефицити.

Четвърто, дисертацията постига поставената цел и пълноценно осъществява формулираните изследователски задачи. Важно е да се подчертае, че целта и задачите се реализират чрез оригинално авторово изследване, в което емпирично се верифицира тезата на дисертационния труд. Проведено е изчерпателно проучване на организациите (12 НПО), които предоставят услуги за пострадалите от домашно насилие и които участват в разработване на политики в тази област. Събрана е информация за вида, обхвата и спецификата на социалните услуги, предлагани от НПО; за политиките, които предлагат и прилагат тези НПО; за начина на тяхното финансиране; за кадровия им потенциал и осигуряването им със специалисти; за партньорството на НПО с други организации в сферата на социална подкрепа на жените, пострадали от домашно насилие.

Пето, като изследователски достижения могат да се открият няколко конкретни констатации, изводи и препоръки, направени от авторката в дисертационното изследване:

1. Открито е ролята на социалното предприемачество и създаването на социални предприятия, които могат да предоставят услуги при реализацията на политики в областта на социалната защита от домашно насилие върху жените.
2. Очертани са някои съвременни характеристики на социалната работа, включително и в областта на насилието срещу жени - антидискриминационен характер, повишаване автономността на клиентите, принципът „помощ за самопомощ“ и др. Предложен е и интересен ракурс към тази проблематика от перспективата на феминистката социална работа.
3. Идентифицирани са трудностите в работата на НПО по предоставяне на услуги на жените пострадали от домашно насилие, например: няма разработени стандарти за качество, които да са ориентирани към постиганите резултати; капацитетът на кризисните центрове в България и техният брой са малки; почти не се предлагат програми за мъже – извършители на домашно насилие; липсва систематизирана информация за мащабите на домашното насилие в страната и за действията на публичните институции и неправителствените организации в тази сфера.

4. Систематизирани са както конкретни препоръки за изменения в Закона за защита от домашно насилие, предложени от изследваните НПО, така и по-обща насоки за усъвършенстване на политиките и програмите за превенция на домашното насилие и социална защита на жертвите на насилие.

Общото ми впечатление от представения дисертационен труд е, че той е логически добре структуриран, стилът на изложение е ясен и четивен, авторските виждания са аргументирано защитени.

4. Критични бележки

Към един дисертационен труд винаги могат да се адресират и определени претенции в зависимост от личните позиции и пристрастия на неговите читатели. Без да поставям под съмнение стойността на дисертацията, бих направил и няколко критични коментара:

Първо, една от силните страни на дисертацията е представянето на множество гледни точки при тематизацията на използваните теоретични конструкти (социален проблем, девиантно поведение, насилие и в частност насилие върху жените, причини пораждащи насилие, социален контрол върху отклоняващото се поведение, използване на джендър-подход и т.н.). В същото време описанията на разнообразните теоретични направления и възгледите на различните автори, често организирани под формата на булет изброявания, не откроява в достатъчна степен собствената позиция на дисертантката. Този стил е по-подходящ за учебен и по-малко за дисертационен изследователски текст.

Второ, според мен е логически спорно представянето на емпирична информация от проведени емпирични изследвания в ЕС и България (т.1.3 Социологически изследвания на домашното насилие) да бъде направено в първа глава, която има ясно изразен теоретичен характер. Все още не са концептуализирани особеностите на националния и европейския социален и институционален контекст, в който се случва домашното насилие. Освен това, част от представените данни се отнасят до информираността за и оценката на политиките за борба с домашното насилие, които се разглеждат във втора глава на дисертацията. Съществуват и по-актуални изследвания на домашното насилие в България (например на изследователска агенция Алфа рисърч от 2011г.), които могат да бъдат коментирани.

Трето, представянето на някои политики за противодействие на домашното насилие на европейско и национално равнище във втора глава (с.74-78) е добре да се отдели структурно в самостоятелен параграф, различен от теоретичните интерпретации на понятията „политика“ и „социална политика“ (2.1.1 Същност и видове социална политика). Целесъобразно е по-ясно да се открият онези позитивни характеристики и елементи на социалните политики в европейските страни, които могат да се трансферират в българския национален контекст.

5. Заключение

Въз основа на посочените достойнства на дисертационния труд, отчитайки широките познания на авторката по разработената тема, нейните умения за задълбочен анализ и най-вече – приносите ѝ в изследването и оценката на домашното насилие и на политиките за социална защита, считам, че дисертационният труд дава категорично основание за присъждането на дисертантката Ваня Ганева на образователната и научна степен „доктор“.

7.1.2015 г.

София

доц. д-р Андрей Нончев